

JOSEPH MITCHELL

El secret d'en Joe Gould

Traduït de l'anglès per Griselda García

Pròleg de Bernat Dedéu

Edicions de 1984
Barcelona

EL PROFESSOR GAVINA

En Joe Gould és un homenet rialler i demacrat a qui, des de fa un quart de segle, es considera una celebritat en cafeteries, tavernes, bars i locals de mala mort de Greenwich Village. De vegades presumeix amb certa ironia de ser l'últim bohemí. «Tots els altres s'han perdut pel camí», diu. «Alguns ja són a l'altre barri, d'altres al manicomi i d'altres al sector de la publicitat.» No és que en Gould visqui sense preocupacions; pateix el turment constant del que anomena «les Tres Xacres»: manca de casa, fam i ressaques. Dorm en bancs d'estacions de metro, a terra en estudis d'amics i en albergs de mala mort del Bowery. De tant en tant camina amb pas feixuc fins a Harlem per anar a un d'aquells establiments coneguts com a «Extensions del Cel» que porten els seguidors del pare Divine, l'evangelista negre, on l'allotgen una nit per quinze centaus. Fa un metre seixanta i poques vegades passa dels quaranta-cinc quilos. No fa gaire li va explicar a un amic seu que no havia fet un àpat com cal des del juny del 1936, quan va anar a Cambridge per assistir a un banquet dels graduats de Harvard del 1911, promoció de la qual és membre. «En matèria de privacions», diu, «sóc

la màxima autoritat dels Estats Units.» Diu a la gent que viu de «l'aire, l'autoestima, les burilles de tabac, el cafè de vaquer, els sandvitxos d'ou ferrat i el quètxup». El cafè de vaquer, segons ell, és un cafè sol fort i sense sucre. «Ja fa temps que he perdut el gust pel bon cafè», diu. «M'estimo molt més el que, a mesura que el beus, et fa tremolar les mans i et fa tornar groc el blanc dels ulls.» Quan menja un sandvitx, en Gould normalment buida un o dos pots de quètxup al plat i se'l menja amb una cullera. Els empleats del Jefferson Diner de Village Square, un dels llocs que freqüenta, guarden tots els pots de quètxup tan bon punt treu el cap per la porta. «No és que aquesta maleïda potinga m'agradi especialment», diu ell, «però tinc per norma menjar tot el que arreblego. I, que jo sàpiga, és l'única cosa que no et fan pagar.»

En Gould és un ianqui. La branca dels Gould a la qual pertany és a Nova Anglaterra des del 1635 i està emparentada amb moltes de les altres primeres famílies que s'hi van instal·lar, com ara els Lawrence, els Clarke i els Storer. «No hi ha res casual en mi», va dir una vegada. «Li diré què ha calgut per fer-me com sóc ara. Ha calgut una bona dosi de sang ianqui rànica, una aversió aclaparadora a les possessions, quatre anys a Harvard i vint-i-cinc anys carregant-me els budells amb mambarat i menjar dolent.» Diu que s'ha allunyat de la resta de la humanitat perquè no vol posseir res. «Si el senyor Chrysler em volgués regalar l'edifici Chrysler, fotria el camp a cremadent. No seria pas meu, l'edifici; seria jo,

que seria seu. Allà a la meva ciutat, a Massachusetts, em considerarien un ianqui tocat de l'ala. Aquí diuen que sóc un bohemí. En el fons, tant hi fa, quedem allà mateix.» En Gould té veu de nas i accent de Harvard. Cambrers i dependents del Village li diuen «el Professor», «el Gavina», «el Professor Gavina», «el Mangosta», «el Professor Mangosta» o «el Nano de Bellevue». Es vesteix amb la roba que els seus amics ja no volen. Invariablement, l'abric, el vestit, la camisa i fins i tot les sabates que porta li van dues talles massa grans, però ell els fa servir amb una mena d'elegància melancòlica. «Miri'm», diu. «L'única cosa que em va a la mida és el corbatí.» Els dies més freds de l'hivern es posa una capa de diaris entre la camisa i la samarreta. «Sóc un esnob», diu. «Només faig servir el *Times*.» Li agrada cobrir-se el cap amb complements inusuals: una gorra de llana, una boina, una gorra de mariner. Un vespre d'estiu es va presentar a una festa amb un vestit de cotó de ratlles, un polo, una faixa escarlata, unes sandàlies i una gorra de mariner, tot de segona mà. Fa servir un broquet llarg negre, i gairebé sempre es fuma les burilles que recull a les voreres.

La vida bohèmia ha fet envellir en Gould més enllà dels seus anys amb una rapidesa considerable. Darrerament ha agafat l'hàbit de demanar als qui l'acaben de conèixer que li endevinin l'edat. Li posen de seixanta-cinc a setanta-cinc anys; en té cinquanta-tres. Però a ell això no l'ofèn; ho considera una prova de superioritat. «Visc més jo en un any», diu, «que la gent comuna en

deu.» En Gould no té ni una dent i, quan parla, la mandíbula inferior se li belluga d'un costat a l'altre. És calb de la coroneta, però els cabells del clatell els té llargs i arrissats i porta una barba atapeïda de color canyella. Duu unes ulleres que li van fluixes, estan tortes i li rellisquen fins a la punta del nas de seguida que se les posa. Al carrer no sempre les duu posades, i això fa que tingui l'esguard foll i desenfocat d'un vell erudit que fa anys que força la vista per llegir lletra petita. Fins i tot al Village molta gent es gira per mirar-lo. Va geperut i es mou de pressa, rondinant en veu baixa, amb el cap tirat endavant i una mica de gairell. Sota el braç esquerre acostuma a portar-hi una carpeta llardosa de cartró marró plena fins a dalt i balanceja l'altre braç agressivament. Mentre corre amunt i avall, sempre sembla estar en guàrdia contra un enemic invisible. L'artista Don Freeman, amic seu, una vegada el va dibuixar caminant. L'esbós es titulava *Joe Gould contra els elements*. En Gould és inquiet i independent com un gat de carrer, fa llargues caminades per la ciutat i de tant en tant desapareix del Village setmanes senceres, cosa que desconcerta els seus amics, que mai han pogut esbrinar on va. Quan torna, sempre amb un aire satisfet amb si mateix, fa algun comentari críptic, deixa anar alguna rialleta i calla. «He estat passejant pels molls amb una vella comtessa», va dir després d'una de les seves absències més recents. «Hem passat tres setmanes estudiant les gavines.»

Gairebé mai es veu en Gould sense la seva carpeta.